

בהרמזים שיריים. והוא עושה זאת, מבלי שעניו המצמצמה. בלא בוש. התרוז ה" אהרון בקובץ של בסר, מספר לקורא ה" אמיץ שוכה להגיע אליו: "ג'ה יע, גב ל" משוררים מותר / להתכנסת לבעינים". נכון שגם למשוררים מותר להתכנסת לפע" מים — אבל מדוע בדימויים המשומשים של משוררים אחרים?

בשירה הישראלית היו מאז ראשיתה משוררים סוללי דרך ופותחי אופקים חד- שים. בעיקבות משוררים אלה הגיעו משוררי הספיה, אלה שליקטו בשדה ה" שירה הקצור של הספיה, ופיארו בו את חרוזיהם. יעקב בסר אינו נמנה אפילו עם משוררי הספיה, וכל שיש ב-249 עמודי מיבחר שיריו, הוא בבחינת שחיש שירי.

השורה החסרה בקובץ של בסר היא: "התרטע בנין נחלתי את שירי..." כאשר התשובה צריכה להיות: "בשירתם של אחרים". כל שנותר הוא להצטער בדבר אחד, שהסוציולוגיה התרבותית בישראל, סיבוכי משוררי החינוך ואגודת הסופרים, מעניקים את החרוזים היבול, ועלתה מצ"מ מיה בסר את שירתם של האחרים, כדגמים שיריים מתים, שכמעט ואינם מזכירים את אבות שירתם.

ערה אחרונה. יעקוב בסר, שהחל ב" פירסום חרוזיו בראשית שנות ה-60, נראה בראשית דרכו החרוזית כצמח בלתי-מויק בגן השירה הישראלית. עם השנים גדלה ערוגתו, וחרוליו החלו לספוג סיבוכים למיניהם, עד שהפכו לשדה שיש צורך לסקלו. אלא שאיש לא שם ליבו לכך, ובסר עבה וקשה, וזכה והקים לעצמו כתבי-עת, המסובסד מעוניה של התרבות הישראלית, תוך שהוא מבסס לעצמו עמדת-כוח של עורך. עמדת-כוח, שהביאה את הביקורת למורד-לב, כאשר עליה עניינית בשירתו של בסר. אין ספק, שיעקב בסר הינו פריי ההילוסים המוסק ביותר של השיטה ה" קיימת בתרבות הישראלית, וכל שנותר להוסיף הוא, שאכן הכותרת לקובץ שיריו מאחורי הריטוריקה היא כותרת נכונה. שהי שירתו וחרוזיו נעשו מאחורי הנרטיב של שירת האמת השוכנת בארון ספריו.

תרגום

קינאה

"כיום שני, 10 במרס 1980, נסעה גברת ג'ין האריס, המנהלת בת המשישים ושש של פנימיות טאריירה במקלית, וירי נצירה — אשה בעלת מעמד ללא דיפי בכורה ובקפילה החינוכית — לביתו של טאהבה, ד"ר טארנוור, מחבר "ריאפאת ספרדיול" הנודעת, בוספס/סמר. היא נכנסה לתוך הבית ופנתה לעבר הדריה" נשנה. ביד אחת היא נישא אקדה האריני גטון וריצ'רדסון בקטר 32 מילימטר, אי תו קתה בוורגיניה ענתיים קודבליץ. בידה השנייה היא החזיקה זר פרחים. ה" מבחית של טארנוור שמעה ירידה והיא ה" עיקה את המשטרה. כאשר נידת המשטרה התקרבה אל הבית, נראתה מנהלת ביתי הפת. כשהיא עוזבת את כבישיהגבלת ל" בית. אבל היא לא היתה ממתלת לזכור אקדה הריק נמצא בתוך המטנית. ד"ר טארנוור נסס על הרצפה כיו שתי הימנות שבהדיהשנה שלו; הוא לבש פיזימה כי צבעה בו. בזופו היו ארבעה כדורים. גברת האריס הרתה באוזני השוטרים הראשונים שהגיעו למקום כי אקדה הרג את ה" רופא, אבל היא לא היתה ממתלת לזכור שולצה על ההדק. היא נעצרה ונלקחה לתחנת המשטרה בהאריסון..."

תיאור זה מהווה את ציריהעלילה המר כיו של הספר התיודיתספרותי, גברת הארי ריטי מאל ריאנג' טרילינג, נתרונמו ראהיאור בעברית. ספר זה מהווה פרק גור סף בסידרת ספרים על מעשיריצה. שהפכו לפופולאריים ביותר בארצות-הברית בשנים האחרונות. סידרה שעם המבריה גימנים טרומן קאפוטה ונורמן מייזר

דיאנה טרילינג — גברת האריס; עב" רית: יותם ראובני; הוצאת שוקן; 363 עמודים (כריכה קשה).

(שירת התליון שלו. עומד לראות-אור בקרוב בהוצאת זמורה ביתן). סידרה, ש" מחבריה מודעים לעיבדה. ספרים מסוג זה, עשויים לרתק מיליוני קוראים. המחפ" שים בעמוד הראשון של עיתון הבוקר שלהם את הדיווח הישרי. ממיקרה רצח האחרון.

דיאנה טרילינג מביאה בסיפרה — למעט ההקדמה ואחרית הדבר — את סיפור ה" קורות את הגברת האריס, מרגע רציחתו של ד"ר טארנוור, תוך חקירתה. מיספ" סה ופסקהדין שלה. תיאור תיעודי קפדני זה הוא עידכון נוסח שנת 1980 לטרנדיה האמריקאית. החושפת קצות עצבים של ה"

סוגרת טרילינג פחד הטרור הנשי

בריהשפע כולה. חברת, שהגברת האריס — ה"דר טארנוור ומישטח ההיים שביניהם — מייצגים אותה.

ההומור אינו עזר מסיפרה של טרילינג, הכותבת: "אחרי מותו של הרופא ממקרה" דייל הסתובבה הכריחה הכאה: גברת האריס ירתה בו משום שהיא עשתה את היאצת קטרדייל ולא הפחיתה כמשקלה..." למרות שהסיבה היתה משולש גומטי ו" רגשותיה הפגועים כאשר שנזנחה. טרילינג משטטת בקפידה את דיוקנה של גברת האריס כמנהלת פנימיה גוקשה, המסלקת תלמידות שנתפסו כשהן שותות בירה. ה" רקע שלה, אביה, גישואיה, בניה והשקפ" סיפור הצלחתו של ה"דר טארנוור וסיפור קשירת הקשר בינו ובין מוכירתו הרפואית, שהיא הצלע השלישית בסיפור רצח זה.

דיאנה טרילינג, מרצפת את סיפרה ב" קטעי פרוטוקול מתוך מישטחה של הגב" רת האריס, כולל תיאור לבושה, התעלל בעת פניה, ותחושותיה במידה שניתן לקלוט אותן. טרילינג מתארת את מאמציה לבקר בזירת-הפשע, לקלוט תגובות של אלה שנכחו בקירבת מקום, להבין את המרכיב הכספי של ירושת ה"דר טארנוור. תיאורו של הפרקליט הממולח ומדיניות ההתגור" ננות שלו, כמו שופטים עולם דלות זה של פרקליטיריצה, שראיית העולם שלהם דמאגוגית וחסרת רגישות כלשהי לגיבורי הדראמה.

כאשר לקראת סוף המישפט, אמרה ה" גברת האריס לאהת מהעיתונאיות כי "תוכל לעמוד בכל דבר חוץ מאשר באהדה: היא תעדיף לעצמך את פסקהדין כשהיא כי גמה ולא כחברת גרימששתה וידידה", דומה, כי שטח מאישיותה המסובכת עולה על פני השטח.

אחרי פסקהדין, מגיע מועד גור-הדין, וטרילינג מתארת אותו כך: "כ-20 במרס 1981, קצת יותר משנה אחרי מותו של הרמן טארנוור, נדונה ג'ין האריס לחמש עשרה שנות מאסר על רציחתו. לא היה זה סממכיתו של השופט לגורר לה עניש קטן יותר... כאן מתחיל הפרק המרתק ביותר של הספר, כאשר טרילינג בוחנת את ה" עימות שבין הגברת האריס ועולמה החדש, עולם בית-הכלא. לא לפני שמובא דברה עם הגברת האריס, לפני השופט המושב" של העיתונות: "אני רוצה לימ"ר שיא רציחתי את ד"ר הרמן טארנוור, שאהבתי אותו מאוד שמעולם לא רציחתי לפגוע ב"..." אנום שמבא את קלה הנוכחים ב" בית המישפט והתרגשות ולמחאות כפיים.

הפרק אחרי פסקהדין הוא בחינה מרת" קת של הפשע הרומנטי: "אין ספק כי יותר מדי דברים פתומים נותרו אחרי משפט-הרצח האריס ביותר כי

מדינה — כולל העדות המוקדמת, בח" רת המישפטים והפסקה קצרה בעת זג המולד, המשפט נמשך מה-6 באוקטובר 1980 עד ה-24 בפברואר 1981. ארם עטיו לגלות התנגדות למשלמי המסים חוייבו לשלם זאת. אבל אני עדיין הייתי מאס" קת לא רק בשאלה, אם הנאשמת אגדה את האמת כאשר למה שהתרחש בחדרר השניה של ד"ר טארנוור בלול-היריות, אלא אף אם היא אמרה את האמת כאשר דיווחה על מה שהיא עשתה..."

טרילינג בוחנת כאן את הגדרות השור גות של החוק שלפניו שפטתה הגברת האריס, אופני ההוכחה, ותהליך הקמילה של האריס במהלך מישפטת. בהמשך מנתחת טרילינג את מהות יחסיה של הגברת האריס ושל קורבנה, ואת תהליך התרוקנותה ה" ריגושי המוליך את טרילינג להגדרה: "כאשר אני חושבת על גברת האריס, אני נקבלת — בצורה מפתלת ביותר — את העיקרון של פריד כמה שנוגע לפחד ה" מיפוק הנשי..."

לקראת סיום הספר מעירה טרילינג, כי "גברת האריס איננה נושא פשוט לספר, לא לספר שאיננו כדויני. מחיץ לשריון של הכדיה היא נכנל עולדה להספך למה" קר קליני. היא שייכת לפתסבה הדמיונית, שם למד פריד, כפי שאם אגהנו למדינו, על המית השרירה בקונפולט או במשבר. גברת האריס לא היתה מסוגלת ליישב את הפתירות הפנימיות שלה כך שתוכל להמי שידך לתפקד, אבל הענין שלנו בה נוכע בדיק מן הפתירה הפרת הנוצא שבין מצ" פגנה ודחפה. היא שייכת לרומן כמז אה קארנינה אי כמו אמה בוכארי גב אלה הן המייות במשבר..." ודומה, כי בקביעה זו מעניקה דיאנה טרילינג, את תו הביקורת והערכיות של סיפרה גברת האריס.

וכמו להרגיע את הקוראים, מסיימת טריי לינג את סיפרה על האופן שבו התאמה הגברת האריס את עצמה לחיי הכלא: "היא אירגנה קבוצת ג'ונינג..." והפכה למקובלת שם, למרות שהאסירות היו מר" כנות לדחות אותה. טרילינג מוסיפה וכו" תבת: "אינני אהבת להשיב על שום אדם ככלא. אב גברת האריס תזכה בקיעורר שלה ותשתחרר, אני אהיה צריכה לשמוח. אבל אינני בטוחה כלל, כי החירות לשוב ולחיות את חייה בעילמה הקודם, היא ה" דבר המתאים ביותר לצרכיה ולאפשרויה תיה. מכנה החיים ככלא עשוי להתגלות כמקור של חרות לגברת האריס, מקום בו תמצא יותר חופש מאשר בעילמה הנורמא" לי, היפה אך המתכל..."

תרגומו של יותם ראובני לגברות האריס, קריא, מבלים שיפגום באמריקניז" מים השונים המאכלסים אותה. ספר זה הוא ציור המציג לקורא הישראלי ז'אנר ספרותי חדש, המתפתח בשנים האחרונות ב" ארצות-הברית. ז'אנר של רומן תיעודי, עם עוצמה ספרותית שאינה נופלת מזו של ה" ספרות לשמה.

עיון

לוקאץ' ושות'

בשנות ה-30, ה-40 וה-50 הועמסו על מדף הספרים העברי ספרים ותרומים רבים שהתמקדו באבות המארכסיזם ובבעיות ה" תיאורטיות של המחשבה המארכסיסטית. מזה שנים, דומה כי מדמים אלה כמעט ולא זכו לתיסוף ולריענון כולשהם.

באחרונה ראהיאור סיפורו של ה"דר אשר סילפן, תחת הכותרת הוגי המארכסיזם המערבי, ובו שבע מסות מרתקות על מ" חדשתי המארכסיסטית. שהשקפותי הם משפיעות השפעה מתסיסה עד עצם ה" יום הזה על השמאל הבינלאומי, הלא-מומ" סד. הוגים אלה הינם: ג'ואורג' לוקאץ', קארל קורש; אנטוניו גראמש; ארנסט בלוך, הנרי לפכר, רוברט

ד"ר אשר סילפן, הוגי המרכסיזם ה" מערבי; הוצאת אלף; 255 עמודים (כריכה רכה).

גארודי ולואי אלטהוזר — שהשקפ" תיהם פורסות מכלול נוסף של חיבטים ל" תורה המארכסיסטית, שהיא הגורם הרעיוני המתסיס ביותר של 100 השנים האחר" נות.

בדיברי הקדמתו מעיר סילפן כי: "היעל" ניו של המימד הסיציאליסטי מהתרבות ה" פוליטית בישראל, כמזוה כדתתקונה של החברה הישראלית מקרקע צמחיתת הפכ" עית, מהמפורת המכוננת שלה, מהתנה" גיות, מהנורמות, מההשיבה — בקצור מ" מבורת של תרבות פוליטית שלמה, ש" היתה אופנית ומרכזית לגבי החברה היי עובית מתחילת דרכה..." ואין ספק, כי שבע המסות של סילפן, יש בכוחן להציג לפני הישראלי השואל, בן הדור החדש — מיכלול של דיעות בקשת המארכסיס" טית, שכמעט ואינה מוכרת בישראל, קשת שלכל אחד ממרכיביה מצרף סילפן פרק ביוגרפי, תמציתי ומעודכן.

דוגמה אחת ומאלפת נעוצה בדמותו ובמ" חשבונו של "ג'ואורג' לוקאץ' ההונגרי (נולד ב-1895), מי שיהיה שר-התרבות ב" ממשלת בלה קקון (1918) וחי בגלות ברוסיה עד לכיבוש ההונגריה בידי הסוב" ייטים. בשנת 1956, שנת המרד ההונגרי הוא שב ושמת, כשרתרבות והפעם בממשלתו של אימרה נאג', והוגלה שוב

הוגה לוקאץ' הטרואמה של הסטאליניזם

מארצו. לוקאץ' נחשב כאחד מיוצאי-הדופן האידאולוגיים של העולם הקומוניסטי, בין בשל כושר הניתוח שלו, מאמריו, וספ" ריו, המהווים עד היום אחד מבסיסי בחי" נת הספרות העולמית (ספריו הרומאן ההיס" טורי, הריאליזם בספרות ראיאור בתרגום גרוע לעברית ואזלו לפני שנים רבות מ" השוק).

בספריו ובמאמריו הפילוסופיים-אידיאיים בחן לוקאץ', לאור הניסיון הטרואמאטי של הסטנליזם, נושאים כמו מקומו של הפרט, עמדתו והכרעותיו המוסריות, דמוקרטיציז" יה בחיי היומיום — נושאים שכלל לא עני יינו את דובריו של המארכסיזם הרשמ"י.

דוגמה נוספת היא המסה הדגה בפילור סוף ארנסט בלוך, בן למישפחה יהודית (1885) שלמד בנעוריו פילוסופיה, מוסיקה ופיסיקה, שהגיע בצמצע שנות ה-50 למניסת במיורח-גרמניה עם המפלגה הקומוניסט" טית, נחשב בשנות ה-60 לאיש החכם של אירופה. היתה אחד ממבקריה העניינים ביו" תר של תנועת מרד הסטודנטים בסוף שנות ה-60. בניגוד ליהודים אחרים, מצא בלוך מקום לציונות כאוטופיה קונקרטיה. בלוך, בניגוד למרכסיסטים אחרים, סירב לראות בדת אופיום להמונים, והעדיף למצוא את החוט האדום השזור באמונה הדתית, תוך הספה לשמירת המימד המוסרי של המאר" כסיוס.

גם הוגים אחרים, עליהם הביא סילפן את מסותיו הינם כעלי חשיבות מקום נופלת משני אלה, ויש כסיפרו משום מקום ענייני לפתחת דיון-חזו"ר בשמאל הישראלי לבחינת הנושא המעמדי והמוסרי בארצם של היהודים.

לשונן של סילפן קולחת, טיעונו עני ייניים, ומסותיו הן בבחינת עולם ששב לתחייה בשנים האחרונות באירופה, והגיעה העת להחיותו גם בישראל.